

Starši, šola in vzgoja

✍️ Alma Kandare

Poleg širšega socialnega okolja (televizija, svetovni splet), ki 'vzgaja' naše otroke, sta pomembna tudi druga dva dejavnika, ki sodelujeta pri vzgoji in izobraževanju: družina in šola.

Vloga družine in šole pri vzgoji

Mislím, da ni treba posebej poudarjati, kako zelo pomembni so trenutki, ki jih starši preživijo z otroki v prvih mesecih njihovega življenja. Do vstopa v osnovno šolo so starši tisti, ki otroka oblikujejo, zadovoljujejo tako njegove osnovne fiziološke potrebe (potrebo po hrani in prehranjevanju, po ravnovesju med počitkom in aktivnostjo, potrebo po zaščiti) kot tudi njegove psihološke potrebe (potrebo po varnosti in zaupanju, vzpodbudi, potrebo po ljubezni, po ustreznem pričakovanju, kaj otrok zmore in česa ne). V tem času otrok pridobiva tudi različne vrednote, ki se izrazijo v kasnejših letih (letih šolanja). Take vrednote so na primer: spoštovanje, odgovornost, strpnost, pomoč drugemu idr. Zelo pomembne vrednote, ki jih pogosto pozabimo razvijati pri otrocih že v najzgodnejših letih njihovega življenja, pa so delovne navade, odnos do dela in odnos do znanja. Te vrednote postanejo med šolanjem zelo pomembne, vendar jih otrok težko pridobiva, če se z njimi nikoli ni srečeval.

Poleg družine je šola pomemben dejavnik, ki vpliva na razvoj otrokove osebnosti, saj otrok v šoli preživi velik del svojega dejavnega življenja. Z vstopom v šolo se potrebe otrok nadgradijo, saj se takrat pojavi potre-

ba po pridobivanju novega znanja in novih spretnosti. V šoli otrok zaživi v skupini otrok, ki so med seboj različni glede na želje, obnašanje, razmišljanje ali pa glede na videz, zato je treba nadgraditi in dopolniti vrednote, kot so strpnost do drugačnosti in spoštovanje sočloveka. Ob številnih projektih (inovacijskih, razvojnih ...) naši osnovnošolci spoznavajo zdrav način življenja v povezavi z zdravimi medsebojnimi odnosi, posvečajo se skrbi za čisto okolje, učijo se življenja in dela v skupini ter razvijajo in usvajajo drže za vseživljenjsko učenje.

Nujnost kohezije med družino in šolo

Vsekakor ima šola tako vzgojno kot izobraževalno nalogo, vendar se moramo zavedati, da šola kot družbena institucija nima primarne pravice do vzgoje otrok in mladine; pravico do vzgoje ji dodeljujejo starši otrok.

Povezanost med šolo in starši je določila tudi zakonodaja (ZOFVI), ki je starše umestila kot odločujočega partnerja šole. Zapisano je, da so starši legitimni pravni zastopniki svojih otrok in lahko neposredno vplivajo na način in kakovost vzgojno-izobraževalnih storitev ter neposredno sodelujejo pri delu vzgojno-izobraževalnega procesa preko različnih oblik sodelovanja, ki jih šola ponuja. Učitelji in starši smo enakopravni udeleženci vzgojno-izobraževalnega procesa, nimamo pa enakih vlog. Pušnikova in ostali (2000) poudarjajo, da je treba starše spoštovati in obravnavati kot posameznike, ki imajo o otroku veliko informacij. Te informacije šola potrebuje, da lahko skupaj s starši reši nastale težave.

Zavedati se moramo, da mora biti vzgoja obeh partnerjev (šole in staršev)

enotna in mora voditi do istega cilja. Zato pa je nujno oblikovati tak odnos s starši, ki bo temeljil na spoštovanju, zaupanju in naklonjenosti. To pa lahko dosežemo le z učinkovito dvosmerno komunikacijo. Kot razredničarka ugotavljam, da moram v komunikaciji med starši, učenci in šolo vložiti veliko časa, potrpežljivosti in ljubezni. Ker smo vsi enovita in kompleksna bitja, imamo tudi svoje potrebe in lasten pogled na okolje, ki te potrebe zadovoljuje. Moje delo razredničarke zahteva odkrivanje teh potreb in v določeni situaciji sprejemanje pravih odločitev. Poznavanje potreb in interesov učencev ter njihovih staršev pa pozitivno vpliva na kakovost dela, saj imajo učitelji pri svojih zahtevah podporo staršev.

Resman (v: Vidmar, 2001) izpostavlja nekaj možnih situacij, ki so izvor konfliktov med šolo in domom. Pravi, da je partnerski odnos med starši in šolo težko vzpostaviti, kadar je šolski sistem podprt s številnimi predpisi, ki jih morajo učitelji upoštevati, zato težko vključujejo želje staršev v organizacijo svojega dela. Problem se pojavi tudi takrat, ko je interes posameznih staršev naravnano preveč individualistično (pomemben je samo njihov otrok), šola pa je naravnana v napredek vseh učencev.

Kot razredničarka sem tudi sama ugotovila, da je nezaupanje do šole in njenih delavcev pogosto posledica slabih izkušenj, ki so jih imeli starši v času svojega šolanja. Taki starši mnogokrat nehote prenašajo svoj odklonilen odnos do šole na svoje otroke, zato mora šola v teh primerih narediti prve korake pri vzpostavljanju stikov z njimi. To pa lahko dosežemo s povečano dvosmerno komunikacijo, kar poveča možnost za večje zaupanje in skupno reševanje težav.

Treba je sodelovati

O vzgoji otrok je že veliko napisanega. Veliko načinov, kako vzgajati, in veliko razgovorov na to temo, a kljub temu še vedno veliko problemov. Splošnega pravila o popolni vzgoji ni. Preveč je dejavnikov, ki vplivajo na vzgojo, preveč je sprememb, ki se dogajajo v okolju in v nas samih, da bi se lahko osredotočili na določen 'recept' vzgajanja, po katerem bi v naše otroke dodajali sestavine in 'skuhali' tako osebnost, ki bo v življenju izžarevala samozavest in bila uspešna ter socialno prilagojena.

Kdo torej izobražuje in vzgaja naše otroke? Žal v zadnjih letih vedno močnejše postaja širše socialno okolje, s katerim prihajajo otroci v stik preko različnih medijev. Ti otrokom ponudijo veliko informacij. Naloga vseh nas (učiteljev in staršev) pa je, da otroke naučimo te informacije kritično ovrednotiti in sprejeti le tiste, ki so koristne. Glede na skrbi, ki jih danes povzročata zasvojenost z računalni-

kom ali pa pretirano gledanje televizije, bi veljalo posebno pozornost posvetiti tej tematiki in ugotoviti, kako otroke pripraviti še na mnoga presenečenja, ki nam jih ponuja razvoj tehnologije, ne pa jih od njih odvracati. To pa lahko dosežemo vsi, ki dnevno prihajamo v stik z njimi. Zavedati se moramo nujnosti sodelovanja med domom in šolo, in to ravno zaradi poenotenja vzgoje. Če tega ni, otrokom dajemo mešane signale o vrednotah, ki jih morajo upoštevati. S tem pa jih postavljamo pred dilemo, da se odločajo, koga naj poslušajo in upoštevajo (starše ali učitelje). Učitelji opažamo, da večja vključenost staršev v šolsko delo poveča možnost uspešnega napredka njihovega otroka v šoli. Starši bolje spoznajo in razumejo življenje in delo šole ter bolje razumejo različne življenjske in socialne situacije, v katerih se znajde otrok. V odnosih med učitelji oziroma šolo in starši se je do danes že veliko spremenilo, vendar naše delo še zdaleč ni zaključeno. Še vedno bo treba vložiti

veliko dela in truda, da bomo ohranjali in nadgrajevali sodelovanje ter s tem izboljševali možnosti za čim bolj kakovostno vzgojo otrok.

Zanimivo je, da se ob otrokovem uspehu vsi zelo radi trkammo po prsih in si prilaščamo zasluge, ob neuspehu pa krivdo prelagamo drug na drugega. Zavedati se moramo, da je vzgoja delo nas vseh. Vsak na svoj način dodajamo koščke v piramido vzgoje in otrokovega uspeha. Piramida je trdna, če je trden vsak posamezen košček. Če so koščki trhli ali pa jih ni, se piramida zamaje in poruši. Posledice so enake skoku iz letala z raztrganim padalom ali celo brez njega. ■

Literatura

Pušnik, Mojca; Žarkovič Adlešič, Brigita; Bizjak, Cvetka (2000): *Razrednik v osnovni in srednji šoli*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Vidmar, Janez (2001): Sodelovanje med starši in šolo. V: *Sodobna pedagogika*. Letnik 52, št. 1, str. 46–65.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja. Ur. l. RS, št. 63/2008.